

Capella de Sant Benet d'Espiells

Sant Sadurní d'Anoia

Ubicació

Comarca: Alt Penedès
Lloc/Adreça: Espiells
Emplaçament A 200 m. al NO del nucli d'Espiells.
Alçada: 185

Coordenades:

Latitud: 41.43927
Longitud: 1.81163
UTM Est (X): 400722
UTM Nord (Y): 4588204

Classificació

Número de fitxa 08240 - 51
Àmbit: Patrimoni immoble
Tipologia Edifici
Estil / època: Medieval Romànic Gòtic Modern Contemporani
Segle XI, XII, XII, XVI, XVII, XIX
Estat de conservació Bo
Notes de conservació: Es va restaurar als anys 60 del segle XX.
Protecció Legal
Tipus de protecció: BCIL
Observacions protecció: BCIL 1670-I
Pla d'Ordenació Urbanística Municipal (POUM). Annexes a les normes. Annex III Catàleg d'edificis i conjunts urbans a protegir per raons del seu valor cultural. Fitxa 27.
Data aprovació: dj., 30/09/2010 - 12:00
Número inventari IPAC 2889
Generalitat i altres inventaris
Accés Fàcil
Ús actual: Religios
Titularitat Privada

Titular: Bisbat de Sant Feliu de Llobregat (Carrer d'Armenteres, 35, 08980 Sant Feliu de Llobregat)

Fitxes associades:

[Jaciment arqueològic de Sant Benet d'Espiells](#)

[Jaciment arqueològic de la Miranda d'Espiells](#)

Autoria de la fitxa Josep Anton Pérez Arriaga (TRÍADE Serveis Culturals)

Data de registre de la fitxa: ds., 11/01/2025 - 20:21

Descripció

La capella és d'una sola nau, orientada de sud-est a nord-oest, i està coberta amb una teulada de teula àrab, amb el carener disposat perpendicularment a la façana principal. La nau presenta una volta de canó, on encara es conserven les empremtes de les cintres d'encanyissat emprades en la seva construcció. Els murs laterals s'estructuren a partir de dos arcs formers de mig punt en cada banda, construïts amb carreus disposats en filades uniformes i regulars en contrast amb la resta dels murs, fets amb un aparell de reble irregular. Al mur de migdia s'obre una finestra de doble esqueixada.

La façana principal té una composició asimètrica ja que la porta d'accés està descentrada a l'esquerra. La porta és d'arc de mig punt i està formada per grans dovelles sobre una imposta. Es protegeix per un guardapols. A la paret sobre la porta, hi ha una finestra d'espitllera rectangular que sí està centrada a la façana. Remata amb un ràfec de teules i una pedra coronada amb una creu gravada.

L'absis original no es conserva, possiblement perquè va ser parcialment o totalment destruït quan es va annexar la casa que actualment ocupa el seu lloc.

El campanar és una torre de planta quadrada amb finestres geminades, sobre les quals hi ha una obertura triangular a totes les cares excepte a la nord. Està coronada per una estructura piramidal que descansa sobre una cornisa. Per reforçar la seva estructura, al segle XIX es van afegir dos arcs de maó, visibles a la zona del presbiteri (ROIG, 2022).

A l'interior es conserva una capella lateral dels segles XVI o XVII dedicada a la Mare de Déu del Roser. Aquesta capella, de planta quadrada i coberta amb una teulada d'una sola aigua, destaca per la seva volta de tercelet, formada per cinc nervadures enllaçades per una motllura. La nervadura central presenta una iconografia de difícil interpretació, mentre que les més petites mostren decoració floral i figures d'àngels. Tot d'un gust de gòtic tarda i barroc.

Observacions:

Es tracta de l'edifici més antic conservat a Sant Sadurní d'Anoia.

Història

La primera menció documental d'Espiells apareix al cartulari de Sant Cugat del Vallès. L'any 986, el rei carolingi Lotari confirmava a aquest monestir una sèrie de propietats on es menciona *Spicellos*. Segons diversos estudiosos, el nom d'Espiells, documentat amb diferents variants, prové del topònim *especula*, que significa 'lloc de guaita' o 'talaia'. Aquesta hipòtesi és versemblant, ja que el jaciment es troba sobre un turó que actua com a mirador natural de la Vall de l'Anoia. No s'han trobat restes de torres de guaita de pedra, per la qual cosa es creu que n'hi podria haver hagut una de fusta (LLORAC, 2017).

Els monjos benedictins de Sant Cugat del Vallès van liderar el repoblament d'aquest indret des de l'any 917, quan els germans Ermenard i Udalard, marquesos responsables de la Marca, van concedir terres dins del castell de Subirats (LLORAC, 2017).

L'església és esmentada per primera vegada l'any 1063 en un document que informa de la construcció d'una torre al costat de la capella, avui desapareguda. És probable que fossin aquests monjos qui van erigir la capella dedicada a Sant Benet de Nursia, fundador de l'orde benedictina. El document, de caràcter jurídic, recull una permuta entre l'abadia de Sant Cugat i un matrimoni de pagesos aloers, Umbert i Dalmizana. Això confirma l'existència d'una capella preromànica construïda pels primers pobladors. A partir del segle XI, el temple hauria estat reformat seguint l'estil romànic llombard (ROIG, 2022).

Espiells va sobreviure a diverses ràtzies sarraïnes, com les d'al-Mansur a finals del segle X i la del seu successor Abd al-Malik l'any 1108. Hi ha constància de la seva reconstrucció després d'aquests atacs.

El segle XII, Espiells ja era una parròquia. Un document del 5 de setembre de 1166 esmenta el *cimiterio Sancti Benedicti*, que podria referir-se a la necròpoli documentada a la miranda, la zona més elevada d'Espiells (BOSCH I VALLÈS, 1988). No obstant això, també podria referir-se a la sagrera entorn de l'església, fet que encara genera debat per manca d'informació.

Tot i la dificultat per establir amb precisió les diferents etapes constructives i reformes del temple, sembla probable que durant els segles XII i XIII s'hi incorporessin els arcs formers paral·lels a la nau, es reforcessin o ampliessin els murs perimetrals, es construís la volta de canó i s'aixequés el campanar (ROIG, 2022).

Després de la crisi baix medieval provocada per la pesta negra, l'església va acabar esdevenint sufragània de Monistrol d'Anoia. El segle XVI, el temple es trobava en un estat de gran decadència i s'hi va fer una reconstrucció en què es van incorporar elements del gòtic tardà i barroc, com la capella afegida al nord-est de la nau i la modificació del campanar (ROIG, 2022).

Entre els segles XVIII i XIX es va enderrocar l'absis romànic original per ampliar la casa que encara avui ocupa el seu lloc, coneguda com la de l'Ermità o Can Xiquet, i es va aixecar un mur vertical en el seu lloc. També es va reforçar la volta de canó amb dos arcs de maó, actualment visibles (ROIG, 2022).

La possessió senyorial d'Espiells va pertànyer al monestir de Sant Cugat fins a l'abolició de les senyories, l'any 1837 (LLORAC, 2017).

Durant la Guerra Civil espanyola (1936), l'església de Sant Benet va ser saquejada. El retaule de Sant Benet va ser cremat i les campanes, despenjades i desaparegudes. En època franquista, es van construir annexos, corrals i magatzems que van alterar la imatge romànica original del temple.

No va ser fins a la dècada de 1960 que, gràcies a la iniciativa dels veïns d'Espiells i del rector Joan Escala, amb el suport de la Diputació de Barcelona, es van dur a terme obres de conservació. Aquestes van consistir en eliminar l'arrebossat de les parets, reforçar l'arc former de la capella i restaurar les finestres del campanar. Posteriorment, durant les dècades de 1970 i 1980, es van enderrocar els annexos i es van recuperar els murs perimetrals, fins a aconseguir la imatge actual del temple (ROIG, 2022).

Bibliografia

CRUANYES Joan; CLAVER, Llibert; ADELL, Joan-Albert (1992). *Catalunya Romànica*. El Penedès i l'Anoia. (1992). Volum XIX. Enciclopèdia Catalana.

CENTRE D'ESTUDIS SADURNINENCs (2013). Sant Sadurní d'Anoia: recull gràfic 1861-1975. Col·lecció L'Abans. Editorial Efadós. El Papiol.

BOSCH, J.M.; VALLÈS, J. (1987). La Miranda d'Espiells. Memòria de l'excavació arqueològica de l'any 1987 a una necròpolis de turó aïllat (Sant Sadurní d'Anoia). Mem. Núm. 204.

FOLCH, C.; GIBERT, J.(2006-2007). Memòria de les prospeccions arqueològiques a la Conca mitjana del riu Anoia. 15 abril-31 desembre 2006 i 22 gener - 31 maig 2007. Mem. Núm. 8035.

LLORAC, Salvador (2017). Sant Sadurní d'Anoia: fonaments identitaris, a *El Cep i la Nansa*, Vilanova i la Geltrú.

ROIG, F. Xavier (2022). Sant Benet d'Espiells. Publicacions de l'Arxiu Municipal. Sant Sadurní d'Anoia.

Enllaços d'interès:

[Sant Benet d'Espiells](#)

[Inventari del Patrimoni Arquitectònic de Catalunya](#)

[Sant Sadurní d'Anoia abans de la seva fundació](#)

